

Spremljevalni program:

Javno vodstvo po razstavi s
kustosinjo in umetnikom:

sreda, 12. 2. 2020, ob 17. uri

Pogovor z umetnikom in kustosinjo:

sreda, 18. 3. 2020, ob 18. uri

Kolofon razstave:

Tomaž Furlan, Zajtrk na jutranjem vlaku II.
29. 1.–29. 3. 2020

Galerija Ivana Groharja
Loški muzej Škofja Loka
www.loski-muzej.si

Zanj: Aleksandra Saša Nabergoj
Kustosinja: Barbara Sterle Vurnik
Besedilo: Barbara Sterle Vurnik
Jezikovni pregled: Anja Strajnar
Grafično oblikovanje: Kolektiv Dva
Postavitev razstave: Tomaž Furlan, Barbara Sterle Vurnik
Tehnična podpora razstave: Vida Grah, Boris Kranjc

Galerija Ivana Groharja
29. 1.–29. 3. 2020

Kustosinja razstave: Barbara Sterle Vurnik

Tomaž Furlan

Zajtrk na jutranjem vlaku II.

Tomaž Furlan, intermedijski umetnik, kipar in restavrador, se je v slovenskem in mednarodnem umetniškem prostoru uveljavil kot avtor, ki se na duhovit in humoren način ukvarja z aktualnimi razmerami v sodobni družbi. V svoja dela vnaša izkušnje klasičnega kiparstva ter jih prepleta v različne intermedijske in konceptualne projekte. Razstava *Zajtrk na jutranjem vlaku II.* predstavlja njegov najnovejši istoimenski projekt, ki je nastal leta 2019 in je bil v svoji prvi izdaji najprej predstavljen v Galeriji Škuc v Ljubljani. Zdaj se v drugi izdaji nadgrajuje še v Galeriji Ivana Groharja. Umetnik je razstavo zasnoval posebej zanjo in jo prilagodil tudi škofjeloškemu prostoru, iz katerega sam izhaja in ki ga je v času, ko je tu še živel in ustvarjal, sooblikoval v umetnika, kot ga poznamo danes.

Furlanovo ustvarjanje že vse od 90. let prejšnjega stoletja dalje sega tako na področje skulpture in objekta kot tudi na področje videa, performansa, ambientalnih in *site-specific* postavitev. Njegovo umetniško raziskovanje osvetljuje različne teme in plasti družbene dinamike, s katerimi je tudi osebno povezan. Zanimata ga predvsem vsakdanje življenje posameznika ter pojem dela oziroma delavca. Pri tem izhaja iz lastne izkušnje biti v različnih delavskih vlogah – od fizičnega dela v gradbeništvu, kamnoseštva, restavriranja, dela tehnika do umetniškega ustvarjanja. V tem kontekstu obravnava različne vedenjske vzorce človeka, zlasti tiste, ki jih vsi dobro poznamo in govorijo o posameznikovi ujetosti v vsakodnevno rutino izvajanja nešteti, mnogokrat tudi nikoli dokončanih in nesmiselnih opravil. Osredotoča se predvsem na človekovo gibanje in vlogo telesa kot njegovega temeljnega orodja v delovnem procesu. V svojih delih Furlan načinja vprašanje avtomatizacije, robotizacije, komentira različne banalne situacije, v katerih postaja človek vse bolj podoben stroju, ter na ta način ironizira stanje družbe. V tem smislu je eden najbolj značilnih avtorjevih preteklih projektov zagotovo večletni projekt *Wear*, ki ga je začel že v študijskih letih (2005) in še traja.

Če je Furlan doslej uporabljal večinoma preproste, tudi že uporabljene materiale, iz njih izdeloval svojevrstna oblačila oziroma mehanske podaljške človekovega telesa, te nato oblekel in z njimi v študijskih performansih uprizarjal mehansko gibanje človeka-stroja, ki izvaja različna ne/smiselna opravila, to snemal in združeval v video objekte, pa je v svojem najnovejšem projektu vse to nagradil. *Zajtrk na jutranjem vlaku II.* namreč razmerje človekovega gibanja in delovnega procesa znotraj posameznikovega vsakdanjega življenja razširi – in sicer na polje migracij kot specifičnega družbenega fenomena, kjer omenjen odnos pridobi nove konotacije. Avtor načne vprašanja meje, potovanja ter prehajanja človeka iz intimnega v javni prostor in obratno. Poleg tega tu izpostavi klasične kiparske materiale, kot so kamen, pesek, lehnjak, ki pri njegovih preteklih umetniških projektih niso bili v ospredju. Material ga tudi tokrat

seveda ne zanima toliko v formalnem kot v simbolnem, vsebinskem smislu. Vidi ga kot element, ki ima svojo zgodbo, zgodovino, položaj v družbi, tudi statusno in politično moč – vse to, česar človek običajno ne opazi oziroma česar se ne zaveda. Material mu pomeni koncept, preko katerega lahko podaja svojo naracijo. Običajno ga vzame iz nekega konteksta in ga postavi v neko novo situacijo, s katero lahko popolno preobrne dožemanje materiala, objekta, ki ga naredi iz njega, in vsebine, ki posledično nastane. Tokrat tudi ni toliko *ready-made*, saj se avtor odloči večino del ustvariti iz primarnih materialov na klasičen kiparski način, ki pa jih nato kombinira v intermedijske celote.

Zajtrk na jutranjem vlaku II. se na razstavi razvija skozi štiri dela, ki so kot nekakšne postaje razporejene v dramaturškem loku, kjer postopoma narašča napetost pripovedi vse do futurističnega vrha zgodbe. Postavitev je zasnovana interaktivno in gledalca pomika skozi enovito Furlanovo zgodbo, ki govori o različnih nivojih človekovega gibanja in potovanja po prostoru in času. V prvem, svetlejšem prostoru se pripoved začne v naši banalni vsakdanji resničnosti. *Gare* referirajo na tradicionalni voz preproste izdelave, ki je nekoč omogočal premikanje tovora in tudi mobilnost tistega, ki tovari, in si jih je vsak lahko naredil sam. Furlan si je tu privoščil svojo značilno igro ironiziranja našega konvencionalnega pogleda na svet in na mnoge stvari, ki se le na prvi pogled zdijo samoumevne. Tako je preprost obrtniški izdelek preobrnil v mojstrski objekt, saj je nepričakovano uporabil lehnjak, ki zahteva ogromno kiparskega znanja. Slednji je hkrati težek in krhek ter tako že sam po sebi onemogoča osnovno funkcijo izdelka, torej premikanje. Absurd dodatno povečuje vgrajen ventilator za hlajenje.

Igra s pomeni, nasprotji in nesmisli se (po »napornem« tvorjenju) nadaljuje pri *Klopi*, tisti, na kateri človek običajno poseduje med sprehodi ali na poti po opravkih. Gre za »posnetek« tipičnih sprehajalnih klopi v javnih prostorih, kot so parki in trgi. Deluje, kot bi bila odrezana in predstavljena v galerijo. Asociira na *ready-made*, ki pa to ni, v resnici jo je v celoti naredil sam, v klasični kiparski maniri z vrhunskim poznavanjem kiparskega *metjeja*. Namenjena je le enemu uporabniku, da lahko sede in počije. Razgled z nje ponovno ni pričakovani, saj je pred njo ekran, ki pa je, da je nesmisel še večji, narejen iz kamnitega materiala in omogoča »zgolj« zrenje v statično podobo. Furlan je tu želel vzpostaviti trenutek samosti človeka v kaosu urbanega ritma mesta.

Zadnja postaja se zgodi v drugem delu galerije, kjer vstopimo v zatemnjen prostor. Tu je postavljen *Priručnik za domačo izdelavo vesoljskega plovila*, kjer se Furlan poigra z idejo potovanja po vesolju. Izdela prototip svojevrstnega vesoljskega plovila, ki ga na ekranu spremljajo navodila, kako si lahko posameznik iz vsakdanjih materialov tudi sam izdelava tako plovilo. Za razliko od prejšnjih del

tu namenoma uporabi cenen material in najdene predmete, ki v njegovem plovilu nadomestijo visoko tehnologijo, ki je za tovrstna plovila sicer običajna. S tem ponovno uprizori absurden preobrat, saj v realnosti tako plovilo nima možnosti, da bi res delovalo. Tako kot pri *Garah* in *Klopi* tudi tu Furlan v kontekstu gibanja raziskuje vlogo in status materiala. Zanima ga, ali je možno iz določenega materiala narediti nekaj mobilnega, kako to narediti in zakaj to sploh narediti. Z njim poskuša neke velike zgodbe narediti preproste, jih ironizirati kot banalne trenutke, podcenjene elemente pa povzdigniti. S tem prevprašuje vrednostni sistem družbe.

Vse tri postaje povezuje delo *Meja ne dela*, ki – kot že sam naslov pove – ponazarja, da meja obstaja le v glavah posameznikov, da je umeten konstrukt. Furlan je na tleh ustvaril instalacijo, ki deluje kot pločnik. Izdelal jo je iz zdrobljenih kamnov in školjk, ki jih je našel na hrvaški obali. S tem, ko jih je pobral v tujini in jih ilegalno prepeljal čez mejo ter iz njih nato izdelal ploščice v maniri antičnega *terazza*, je simbolno nakazal fenomen migracij, ki so vselej bile, so in bodo obstajale tudi v prihodnje. Ne glede na to, kako trdne, visoke ali pa samo papirnate so meje, so le-te prehodne in jih ljudje postavljamo v resnici le sami sebi. S tem delom, ki ga je razprostrl po tleh galerije, je med seboj povezal vse tri postaje, gledalcu pa ponudil potovanje iz vsakdana v potencialno prihodnost. Delo spodbuja, da človek ne le stopa po pločniku, temveč ga prestopa in s tem tudi sam preči, »krši« meje – postaja migrant, ki ruši predsodke ter tako presega stereotipne poglede na svet.

Zajtrk na jutranjem vlaku II. je Furlan zasnoval na podlagi svojih preteklih izkušenj vožnje z vlakom iz Škofje Loke v Ljubljano med študijem na akademiji. Kot dnevni migrant je izkusil vsakodnevno rutino vožnje, enoličen ritem premikanja vlaka, menjavanja postaj in pogledov skozi okna, ki so pustili očitne sledi v njegovem ustvarjanju in pogledu na svet. Če je bil prej v ospredju Furlanovih del neke vrste mehanični človek, ki je spominjal na like iz Chaplinovih *Modernih časov* in na zgodovinske avantgarde, ki so razpirale razmerja med človekom in strojem, je *Zajtrk na jutranjem vlaku II.* zgodba o »novem mobilnem človeku« današnjega časa. Njen naslov, ki asociira na nekaj romantičnega v zvezi z udobnim, brezdelnim, (malo)meščanskim potovanjem, torej namerno zavaja, saj razstava razkriva svojevrstno romantiko v ravno nasprotnem. Predvsem v avtorjevem vztrajanju pri preprosti realnosti delovnega človeka, zanimivostih banalnih trenutkov vsakdana. Torej pri tej drugi, pogosto prezrti, potlačeni, a še kako prisotni in zanimivi plati naše hipertehnološke sodobne družbe in digitalnega sveta.

Barbara Sterle Vurnik